

## МЕЖДУНАРОДНА ГОДИШНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА ИНСТИТУТА ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ЗА 2024 Г.

На 15 и 16 май 2024 г. се проведе *Международната годишна конференция* на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките. Тържественото откриване се проведе на 15 май в Института за български език в зала „Акад. Александър Теодоров-Балан“. В конференцията, която тази година беше посветена на 82-рата годишнина от основаването на Института за български език, взеха участие общо 47 учени от различни научни институции от България и чужбина с 43 доклада, които успешно са преминали процедура на двойно анонимно рецензиране.

Форумът беше открит от проф. Лучия Антонова, директор на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“. Приветствия по повод празника отправиха г-жа Зорница Георгиева от Дирекция „Наука“ от Министерството на образованието и науката, проф. Нели Косева от Института по полимери към Българската академия на науките, а водещата на церемонията по откриването доц. Христина Дейкова предаде, че поздравителни адреси са получени от доц. Елка Трайкова и колегията на Института за литература при Българската академия на науките, от колегите от Института за исторически изследвания с директор проф. Даниел Вачков и от д-р Ваня Кастрева, началник на РУО – София-град.

Бяха връчени и годишните награди на Института за български език – първата беше в категорията „Книга на годината“, получена от авторския колектив проф. Славка Керемедчиева, проф. Ана Кочева и гл. ас. д-р Маргарита Котева за труда им „Езикът на българската кухня“ (книга, издадена в Академичното издателство с финансовата подкрепа на програмата на БАН за трудове, свързани с българската диаспора в чужбина). Институтът за български език също така удостои със златна значка проф. Ана Кочева за заслуги към развитието на българската езиковедска наука и на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“.

В първия ден на конференцията беше изслушан пленарният доклад на Андреа Раду-Беженару от Института за лингвистика „Йоргу Йордан – Александру Росети“, Румънска академия на науките – *Motivation and attitudes towards Bulgarian as a second language*.

В Секция *Съвременен български език* бяха изслушани пет доклада: *За синтаксиса на предикатите за желание* с автори Йовка Тишева и Марина Джонова (СУ „Св. Климент Охридски“). Статията изследва аргументната структура на предикатите за желание и представя техните възможни компоненти – именна, предложна фраза или комплементно изречение. *Контекстова*

зависимост на граматическите категории в съвременния български език с автор Красимира Алексова (СУ „Св. Климент Охридски“) изследва влиянието на контекста и/или ситуацията върху реализацията на именните и глаголните категории в съвременния български език. Някои особености на глаголите в неопределеноличните изречения от Петя Осенова (СУ „Св. Климент Охридски“), представи особеностите на глаголите в неопределеноличните едносъставни изречения, като разгледа семантичната типология на част от глаголите, които се употребяват в подобни изречения, както и представи типични словоредни модели на глаголите в разглеждания тип изречение. Ефектът на пола и възрастта върху темпа на четена българска реч с автор Бистра Андреева (Саарландски университет, Германия) установява какво влияние оказват полът и възрастта върху темпа на четена българска реч и какъв е ефектът от различните методи за неговото измерване. В *Българската езиковедска библиография – съвременно състояние, проблеми и перспективи за развитие* Милен Томов (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) разглежда съвременното състояние на българската езиковедска библиография и обосновава необходимостта от създаване на единна онлайн библиографска платформа за езиковедска българистика.

В Секция *Съвременен български език. Българска лексикология и лексикография* бяха изслушани шест доклада: *Лексикализация на устойчивите изрази с неопределителна семантика от типа „не знам (си) кой (си)“* на Ласка Ласкова (СУ „Св. Климент Охридски“), която изследва структурните варианти и употребите на устойчивите съчетания по модела *не знам (си) к-дума (си)*, използвани в разговорната реч. *Негативни форми на дубитатива* на Диана Андрова

(СУ „Св. Климент Охридски“) разглежда негативните форми на дубитатива за първо и второ лице на деятелния залог в бъдеще време и бъдеще време в миналото в българския език с цел да провери наличието на четвърти формообразуващ модел за изразяване на негативна дубитативна семантика, да проследи употребата на конкурентните форми, носещи такова значение, и да даде отговор на въпроса има ли доминираща форма. *Словник и словникови единици* с автор Цветелина Георгиева (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) авторката отчита разликата между словник за речник и словник на речник и предлага дефиниции и описва местоположението на словниковите единици с оглед на начина на организиране на езиковия материал в речника. *За някои сравнителни речници с изходен език сръбски* на Атанаска Атанасова (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ БАН) разглежда някои сравнителни речници от общ тип с изходен език сръбски (сърбохърватски) и целеви език български и проследява приликите и разликите между тях с оглед на целите, обема на словника, структурата на речника и семантичната структура на думите. *Глаголът съм в българско-чуждоезичните речници* от Михаела Кузмова (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) разглежда лексикографската разработка на глагола *съм* в избрани българско-чуждоезични речници, публикувани у нас и в чужбина през последните шейсет години. Пленарният доклад *Българите и българският език в Албания – история, съвременност, перспективи* на Раки Бело (Университет в Тирана, Албания).

В Секция *Българска диалектология и лингвистична география. Терминология* бяха изслушани пет доклада: *Some names of cereal foods in Polish and Bulgarian*

*dialects* с автори Лучия Антонова-Василева (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) и Блажей Осовски (Университет „Адам Мицкевич“, Познан) анализират специфични диалектни названия на традиционни храни от зърнени растения в български и в полски език. *За някои зоними в говора на с. Речане, Призренско* от Илияна Гаравалова (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) представя част от лексикалното богатство на речанския диалект, по-специално някои от начините за назоваване на домашните и дивите животни в него. *Социолингвистични аспекти на изследването на българските говори в Бесарабия* с автор Олга Новак (Одески национален университет „И. И. Мечников“, Украйна) очертава няколко основни характеристики на съвременната езикова ситуация в един полиетнически, съответно многоезичен и мултикултурен регион в Южна Украйна – Буджак, където са запазени, функционират и продължават да се развиват българските преселнически говори. *Лексикалното богатство на югозападните български говори в описания от третата четвърт на XIX век* от Мария Мицкова (ПУ „Паисий Хилендарски“) разглежда лексикалното богатство на югозападните български говори, които пазят ярки следи от старобългарското наследство. *Названия на тестени храни в бесарабските български говори* с автор Свитлана Георгиева (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) изучава терминологията на кулинарната лексика на българите от диаспората.

В Секция *История на българския език. Терминология* бяха изслушани пет доклада:

*Чуждоезикови интерференции в диахронната българска роднинска терминология* на Марияна Цибран-

ска-Костова (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) извлича лексикална информация за употребата на турските роднински названия *баджанак* и *абла* в ръкопис *РНБ ОР Погод. 243*, XVII в., от Руската национална библиотека в Санкт Петербург. *Български лични печати от Западна Тракия и Източните Родопи с датировка от края на XIX и началото на XX век* с автор Георги Митринов (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) представя лични печати от български селища в Югоизточните Родопи и в Западна Тракия с датировка от края на XIX и началото на XX век. *Наблюдения върху лексиката на литургийното тълкуване в MSS РГАДА 88 и Богшиич 52* от Татяна Илиева (Кирило-Методиевски научен център, БАН) разглежда употребата на теонимите в новоидентифицираното литургийно тълкуване в mss РГАДА 88 и Богшиич 52. *Лексика в областта на финансово-паричните и търговски отношения в новобългарски текстове от XVIII и XIX в.* на Татяна Брага и Симеон Стефанов (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) представя лексика в областта на финансово-паричните и търговски отношения в новобългарски текстове от периода XVIII–XIX в. *Лингвистичните понятия и термини в контекста на логопедичната проблематика и терминология* с автор Виктория Кънева (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) разглежда въпроси, свързани с особеностите при преминаването на една немалка част лингвистични понятия и термини в професионалния логопедичен език.

Вторият ден от конференцията започна с пленарния доклад на Корина Лешбер на тема *Български влияния в румънския език в семантичните полета 'води', 'риби' и 'риболов'*, която въз осно-

ва на автентичен материал от Румънския лингвистичен атлас / *Atlasul lingvistic romîn* II. Serie nouă разглежда румънски диалектни думи от семантичните полета 'води', 'риболов' и 'риби', като акцентира върху думите от славянски произход и по-конкретно върху заемки от български и старобългарски език. След пленарния доклад конференцията продължи с работа по Секции.

В първата сутрешна сесия в Секция *Българска етимология, Етнолингвистика. Съвременен български език* бяха представени пет доклада: Христина Дейкова (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) с доклада си *По следите на една остаряла гръцка заемка в българския език* анализира гръцката заемка харокоп прил., харокопа същ. ж. р., която се среща с двете форми в „Речника на българския език“ на Н. Геров, но с различни значения – 'сръчен, похватен' и 'засмяна, приказлива жена'. Ирина Седакова (Институт за славянознание, РАН) представи доклада *Болг. заварвам 'застават' и его синоними: етнолингвистическая заметка*, където анализира семантиката, основните контексти на употребата и лексикографското представяне на българския глагол *заварвам*. Красимира Фучеджиева (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) представи доклада си *Значението 'ям' като резултат от регулярен развой: семантичен паралелизъм в помощ на етимологичния анализ*, в който се фокусира върху група български глаголи с вторично значение 'ям'. Теодора Кръстева (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) направи преглед на *Някои метафори в медийния дискурс*, които изграждат образа на политиката като процес и на политиците в нея. Цветелина Ангелова (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) до-

кладва наблюденията си върху *Представата за концепта индивид в съзнанието на съвременния българин*, като същинският анализ включва комплекс от съждения, регистрирани в анкетите, показващи схващанията на съвременния човек.

По време на втората сутрешна сесия в Секция *Съвременен български език, Съпоставително езикознание* бяха представени четири доклада:

Галина Кустова (Институт за руски език „В. В. Виноградов“, РАН) и Елена Иванова (Санктпетербургски държавен университет), които се включиха онлайн, представиха доклад на тема *Псевдопосесивни конструкции (у + родителен падеж) в руския език и техните български паралели*. Диана Благоева (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) и Йоанна Сатола-Сташковяк (Академия по хуманитарни и икономически науки, Лодз, Полша) представиха доклад на тема *За една българско-полска фразеологична успоредица*, в който разглеждат историята и употребата на фразеологични единици с компонент гарван, врана / *kruk*, *wroga* в българския и полския език. Илияна Димитрова (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) разгледа *Компонентът социкултурна компетентност в учебните програми по български език за обучението, организирано в чужбина*, като постави акцент върху придобиването на знания, умения и отношения, свързани със социкултурната компетентност.

Двете следобедни сесии бяха посветени на *Съпоставителното езикознание, Чуждоезиковото обучение и Етнолингвистика*, от една страна, и от друга, на разработки в областта на *Компютърна и корпусна лингвистика*. По време на първата следобедна секция бяха представени пет доклада: Олена Войцева и Дарья Кривенченко (Одески

национален университет „И. И. Мечников“, Украйна) взеха участие в конференцията онлайн и представиха доклад на тема *The category of evaluation and its representation in contemporary Ukrainian internet discourse*. Авторките се фокусират върху рационалната и емоционалната оценка, които според тях са съставни части на лексикалното значение на думите, изразите, изреченията и отразяват позитивното или негативното отношение към съответните обекти, факти, събития от предметната действителност. Ана Васунг (Университет в Загреб, Хърватия) представи доклад на тема *Фразеологична еквивалентност (въз основа на български и хърватски фразеологизми)*, като дефинира структурно-семантични еквиваленти, частично структурни еквиваленти със съпадаща семантика, семантични еквиваленти, а също така и нулева еквивалентност. Мирена Пацева (СУ „Св. Климент Охридски“) докладва наблюденията си върху *Темп на речта и темп на артикулацията на българската реч на носители на китайски мандарин, изучаващи български език като чужд*, в която разглежда прозодичните аспекти на четена реч на носители на български език и на китайски мандарин (КМ), които изучават български като чужд. Йоанна Кирилова (Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, БАН) представи доклада си *Толерантността – средство за етическа диференциация между хората (анализ на анкетни данни)*, в който разглежда антонимите в полето на концепта *толерантност*, като се фокусира върху въпроса как българинът възприема толерантността и дали я приема като ценност. Ваня Иванова (ПУ „Паисий Хилендарски“) представи разработка в съавторство с Гергана Петкова (Медицински университет – Пловдив) на тема *Exploring textual diversity: scientific and business communication texts*

*in English language courses*. Авторките разглеждат начините, по които преподавателите могат да представят на обучаемите различните академични и професионални текстове, като предложиха конкретни дейности за подобряване на уменията им за взаимодействие с такива материали.

Последната и заключителна Секция по време на Международната научна конференция на Института за български език през 2024 г. беше организирана като тематичен панел *Компютърна и корпусна лингвистика*, в който бяха представени заключителни разработки на членовете на Секцията по компютърна лингвистика по проекта „Обогатяване на семантичната мрежа Уърднет с концептуални фреймове“, подкрепен от Фонд „Научни изследвания“, Договор КП-06-Н50/1 от 2020 г. Светла Коева представи подход за ефективна класификация на съществителните имена, улесняваща спецификацията на синтагматичните комбинации между глаголи и съществителни с доклад на тема *Towards detailed semantic classes of nouns*. Цветана Димитрова разгледа представянето във ФреймНет на предикатите за трансфер на притежание с оглед на семантиката и реализацията на аргументите им с доклад на тема *Verbs of transfer of possession in FrameNet*. Мария А. Тодорова представи разработка върху семантичните характеристики на група глаголи за контакт, споделящи концептуалната семантика на семантичните фреймове *Затълване* и *Изпразване* с доклад на тема *Селективни особености на глаголи за контакт*. Светлозара Лесева представи работата по разработването на двуезичен корпус, съдържащ семантична и синтактична анотация на глаголи за комуникация, движение и промяна и техните задължителни обкръжения в английски и български език с доклад в съавторство с Ивелина Стоянова

на тема *Корпусни данни за анализ на синтактичната реализация на семантичните фреймове*. Христина Кукова представи изследване върху глаголи за емоция и техните концептуални описания в българския език, като прилага методологията на фреймовата семантика за изучаване на спецификата на синтактичните конструкции, в които участват глаголите за емоции, както и семантичната мрежа БулНет за очертаване на отделните значения, с доклад на тема *Глаголи за емоция и някои фреймови реализации (върху материал от българския език)*. Валентина Стефанова представи изследване на глаголи, в чиято структура поне едно от съществителните имена, които приема, може да бъде изразено семантично като *част на тялото* с доклад на тема *Глаголи, свързани с част от тялото – семантични фреймове и селективни ограничения*.

*Международната годишна конференция* на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките през 2024 г. се проведе предимно в присъствен формат, като беше излъчвана и на живо в Ютюб канала на Института за български език. Записи на всички доклади могат да се открият тук: <https://ibl.bas.bg/mezhdunarodna-godishna-konferentsiyana-instituta-za-balgarski-ezik-vprof-lyubomir-andreytchinv-2024/#programme>.

Подробна информация за програмата, състава на Програмния и на Организационния комитет, както и електронна версия на сборника с докладите може да намерите тук: <https://ibl.bas.bg/mezhdunarodna-godishna-konferentsiyana-instituta-za-balgarski-ezik-vprof-lyubomir-andreytchinv-2024/>.

*Международната годишна конференция* на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ през 2024 г. се организира благодарение на финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания“, Договор № КП-06-МНФ/36 от 14.12.2023 г.

**Malina Stoycheva**

ORCID: 0000-0001-9522-061X

Web of Science Researcher ID:

JSK-7360-2023

Institute for Bulgarian Language,

Bulgarian Academy of Sciences

Sofia 113, Bulgaria

e-mail: [m.stoycheva@ibl.bas.bg](mailto:m.stoycheva@ibl.bas.bg)

**Assist. prof. Valentina Stefanova, PhD**

ORCID: 0000-0003-3334-2050

Web of Science Researcher ID:

AAF-9977-2020

Institute for Bulgarian Language,

Bulgarian Academy of Sciences

Sofia 113, Bulgaria

e-mail: [valentina@dcl.bas.bg](mailto:valentina@dcl.bas.bg)